

Asia: VN/15285/2021

## **HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

### **2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala**

**Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?**

Osatyökykyisten työllistymistä tukevan yhtiön toiminnan tavoitteet ovat yleisesti ottaen kannatettavia ja sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta tärkeitä. Esimerkiksi Kainuussa on Kopakka-pilotin myötä todettu asiakaskunta, jolla on puutteita työkyvyssä mutta jolle ei löydy soveltuvia palveluita työllistymisen edistämiseksi. X Oy:n toiminta olisi vastaus kyseisen kohderyhmän tarpeeseen ja tarjoaisi ratkaisun heidän asemansa parantamiseen. Pitkällä tähtäimellä yhtiön toiminta voisi helpottaa myös työvoimapulaa, josta moni yritys Kainuussakin kärsii.

On kannatettavaa, että yhtiön toiminta käynnistyisi asteittain kahdella tai kolmella alueella. Yhtiön tulisi kuitenkin toimia pitkällä tähtäimellä koko maan kattavasti ja tämä olisi huomioitava jo aloitusvaiheessa. Toiminta tulisi siten käynnistää keskenään erilaisilla alueilla, jotta kokemusta yhtiön toiminnasta saadaan mahdollisimman kattavasti ja monipuolisesti. Yhtiön toimintaa tulee sen perustamisen jälkeen myös arvioida systemaattisesti.

Yhtiön toiminnasta seuraavaa kilpailutilanteen vääristymistä on lähes mahdotonta välttää. Osakeyhtiömuotoisen yhtiön toiminnan periaatteiden yhteensovittaminen suunniteltuun toimintaan on haasteellista, koska yhtiön perusliiketoimintaan kuuluu työpanoksen julkisen hintasubventio. Ovatko yhtiössä tehtävät ratkaisut tulkittavissa julkisen vallan käytöksi?

Kilpailutilanne vaihtelee suhdanteiden mukaan ja alueellisesti, joten kuinka ja minkä tahon toimesta kilpailun vääristymistä arvioidaan? Myös yhtiön markkinaosuutta tulisi seurata alueellisesti. Alueellisen tilanteen huomioimiseksi yhtiön tulee tehdä tiivistä sidosryhmäyhteistyötä keskeisten

alueellisten toimijoiden kanssa, mutta onko se kuitenkin riittävä keino ehkäisemään kilpailun vääristymistä?

Miten varmistutaan, että hinnoittelu tosiasiallisesti on markkinaehtoinen, kun tavoitteena ei kuitenkaan ole tuottaa liikevoittoa? Yhtiön toiminta vaikuttaa kilpailuun vääjäämättä esimerkiksi tilanteissa, joissa palveluja hankitaan ainoastaan hinnan perusteella tai kriteereillä, joissa hinnalla on suuri painoarvo. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että yhtiön tulisi välttää toimimista merkittävästi kilpailla markkinoilla. Miten ja millaisin kriteerein määritellään toimialat, jotka ovat merkittävästi kilpailtuja? Miten asiakkaiden prosessi näissä tapauksissa etenee, jos X Oy ei voikaan tarjota työtä em. syistä johtuen? Entä voisivatko esimerkiksi kriisinhallintatehtävät sisältyä X Oy:n toimintaan?

**Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtiontukisääntelyssä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?**

Esityksen mukaan yhtiö ei voisi kilpailuhaittojen rajoittamiseksi saada osatyökykyisten tukemiseen enää muita päällekkäisiä tukia, kuten palkkatukea. Koskisiko kyseinen rajoitus koko henkilöstöä vai ainoastaan osatyökykyisiä?

X Oy tulee toimimaan suurelta osin valtion budjettirahoituksella. Esityksen mukaan yhtiö voi järjestää henkilöstölleen koulutusta ostopalveluna, minkä vuoksi se on hyvä määritellä valtion hankintayksiköksi, jonka tulee toiminnassaan noudattaa hankintalakia. Yhtiöllä ei kuitenkaan olisi esityksen mukaan julkisia hallintotehtäviä, joten miten hankinnat on suunniteltu hoidettavan ja resursoitavan? Tulee myös huomioida, että hankintayksikön ja tarjoajan roolit on eriytettävä yhtiön sisällä, ettei muodostu hankintalaissa edellytetyn avoimuuden ja tasapuolisuuden vaarantavia tilanteita. Onko yhtiöllä ajateltu olevan mahdollisuus hankkia myös muita palveluja, koska sille on määritetty tehtäväksi myös työllistymistä tukeva palvelutoiminta (itse järjestetty tai ostopalvelu)? Mikäli näin on, X Oy:n palveluhankintatoimintaa on ohjattava siten, etteivät hankittavat palvelut ole päällekkäisiä TE-toimistojen ja kuntakokeilujen hankkimien palvelujen sisältöjen kanssa.

### 3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

**Pykälän 1 momentissa säädetäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?**

On kannatettavaa, että yhtiön toiminta kohdistuu selkeästi vaikeimmin työllistyiin osatyökykyisiin. Näin minimoidaan toiminnan päällekkäisyyttä TE-toimistojen ja kuntakokeilujen tarjoamien palveluiden suhteen, osatyökykyisyyden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta sekä kilpailun vääristymistä.

Kuten esityksessä todetaan, osatyökykyisten asiakkaiden kirjo on laaja, mistä johtuen määritelmä tulisi rajata lääketieteellisesti työkyvyttömiksi todettuihin henkilöihin. Jääkö osatyökykyisyyden määrittely osaksi lain toimeenpanoa? Laaditaanko toimeenpanovaiheessa osatyökykyisyydelle ja sen arvioinnille tarkemmat kriteerit? Mikäli näin tehdään, niin näkemyksiä tarvitaan myös mm. sote-alan asiantuntijoilta ja Kelalta. Osatyökykyisyys riippuu työtehtävistä, joten henkilöitä ohjattaessa tulisi tietää melko tarkkaan etukäteen tarjolla olevat työmahdollisuudet. Tämä voi aiheuttaa viivettä mahdollisuudessa aloittaa työ ainakin uusissa käyttäjäryityksissä, ja haastaa myös vastuussa olevaa TE-toimistoa. Haasteita yhtiön toimintaan voi aiheuttaa myös se, että yhtiöön työllistettyjen henkilöiden työkykyisyys voi vaihdella ajan myötä.

Pykälässä todetaan kohderyhmät, joita on tarkoitus työllistää. X Oy:n palveluksessa olisi myös hallinnollisia ja muita vastaavia tehtäviä hoitavaa henkilöstöä, jotka eivät olisi välttämättä heikossa työmarkkina-asemassa olevia osatyökykyisiä. Onko tarkoitus jotenkin säädellä kyseisen henkilöstön määrää tai suhteellista osuutta koko henkilöstöstä?

**Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?**

Yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi on kannatettavaa, että ehdokasasettelu X Oy:öön on keskitetty yhteen TE-toimistoon. Onko ehdotuksessa kuitenkaan otettu millään tavalla huomioon hallituksen päätöstä työllisyyspalvelujen siirtämisestä kunnille ja sen vaikutuksesta X Oy:öön? Alueilla, joilla on kuntakokeiluja, TE-toimiston osaaminen kriteereiden arvioinnissa ei välttämättä säily ennallaan, koska X Oy:n potentiaalinen kohderyhmä on merkittävältä osin kuntakokeilun asiakkaita. Entä miten asiakasohjaus ylipäänsä toteutettaisiin tilanteessa, jossa työllisyyspalvelut eivät enää ole valtion vastuulla?

Asiakasohjaus X Oy:öön on moniportainen, mikä voi pahimmillaan hidastaa asioiden etenemistä. Asiakkaita koskevan ajantasaisen tiedon välittymiseen eri tahojen välillä tulee kiinnittää erityistä huomiota. Asiakasohjaukselle ja asiakasehdotusten tekemiselle on luotava selkeä toimintamalli, jonka toteutus on resursoitava riittävästi alueellisissa TE-toimistoissa ja X Oy:öön asiakasehdotuksia tekevässä TE-toimistossa.

**Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?**

.

Yhtiön nimen tulisi kuvata sen toimintaa positiivisessa merkityksessä.

**Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta**

### **Onko teillä muuta lausuttavaa?**

Työttömien palvelujärjestelmä on nykyisellään monimutkainen kokonaisuus, minkä lisäksi valmisteilla ja jo toteutuksessakin on useita työllisyydenhoidon uudistuksia. Nämä uudistukset vaikutuksineen tulisi huomioida X Oy:n toimintaa valmistellessa tätä esitystä perusteellisemmin.

Korhonen Jaana  
Kainuun ELY

Kyllönen Anna-Elina  
Kainuun ELY